ΟΙ ΜΕΓΑΛΟΙ ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Η ΠΟΝΕΜΕΝΗ ΖΩΗ ΤΟΥ ΜΑΡΣΕΛ ΠΡΟΥΣΤ

Α'.
ΤΑ ΠΑΙΔΙΚΑ ΤΟΥ ΧΡΟΝΙΑ

ΕΣΑ στοὺς τόσους ἐνδόξους μυθιστοριογράφους, ποὺ παρουσίασε ἡ Γαλλία στὸν αἰῶνα μας, ὁ μεγαλείτερος ἀσφαλῶς εἶνε ὁ Προύστ.

Ἡ ζωὴ τοῦ Προύστ μπορεῖ νὰ χωριστῆ σὲ δυὸ περιόδους: στὴ νεότητά του, μιὰ νεότητα ἀφιερωμένη στὶς διασκεδάσεις καὶ στὴν κοσμικὴ ζωή, καὶ στὴν περίοδο τῆς ἀσκητικῆς του ἀπομονώσεως, τὴν περίοδο δηλαδὴ ποὺ, ὥριμος ἄνδρας πειά, ἐγκατέλειψε τὰ πάντα, γιὰ ν' ἀφοσιωθῆ ἀποκλειστικὰ στὸ ἔργο ποὺ ἔμελλε νὰ τὸν δοξάση καὶ νὰ τὸν κάνη ἀθάνατο.

Μὰ τόσο στὴ μιά, ὅσο καὶ στὴν ἄλλη περίοδο τῆς ζωῆς του, ὁ Προύστ ὑπέφερε. Ἀπὸ παιδάκι ἀκόμα ἔνιωωσε τὶς πρῶτες ἐκδηλώσεις τῆς βασανιστικῆς ἀρρώστειας ποὺ τὴν τυραννοῦσε σ' ὅλη του τὴ ζωὴ καὶ ποὺ στὸ τέλος θὰ τὸν ἔστελνε στὸν ἄλλο κόσμο.

Ὁ Προύστ γεννήθηκε στὸ Παρίσι στὶς 10 Ἰουλίου 1871. Τὰ πρῶτα χρόνια τῆς παιδικῆς του ἡλικίας πέρασαν εὐτυχισμένα κοντὰ στοὺς γονεῖς του ποὺ τὸν ἐλάτρευαν καὶ οἱ ὁποῖοι, πλούσιοι καθὼς ἦσαν, τοῦ ἐξασφάλιζαν κάθε ἄνεση καὶ κάθε παιδιάστικη χαρά.

Μά, ἔξαφνα, σὲ ἡλικία ἐννέα χρόνων, καθὼς γύριζε μαζὶ μὲ πούς γονεῖς του ἀπὸ ἕνα περίπατο στὸ δάσος τῆς Βουλώνης, προσεβλήθη ἀπὸ μιὰ τρομερὴ κρίση δυσπνοίας. Ἡ κρίσις αὐτὴ βάστηξε καὶ πολὺ βασάνισε τόσο, ὥστε ὁ πατέρας του, ὁ καθηγητὴς Προύστ, φοβήθηκε πὼς ὁ γιός του δὲν θ' ἀνθέξη.

Αὐτὴ ἦταν ἡ πρώτη ἐκδήλωσις τοῦ ἄσθματος, τῆς τρομερῆς ἀρρώστειας ὅλης του τῆς ζωῆς. Ἀπὸ τότε τὸ ὕπαιθρο, ἡ ἐξοχή, ἡ μυροδιὰ τῶν δέντρων καὶ τὸ ἄρωμα τῶν λουλουδιῶν, τοῦ προκαλοῦσαν ἀσφυξία, τὸν ἔπνιγαν. Ἡ ἀναπνοή του τοῦ εἶχε γίνει πειὰ σωστὸ μαρτύριο.

Ἡ ἀνατροφὴ τοῦ Προύστ δὲν εἶχε διόλου θρησκευτικὸ χαρακτῆρα, ἀντίθετα πρὸς τὴν ἀνατροφὴ ποὺ ἔδιναν τότε στὰ παιδιά τους ὅλες οἱ καλὲς οἰκογένειες τῆς Γαλλίας. Ὁ πατέρας του ἦταν καθολικὸς κι' ἡ μητέρα του Ἑβραία, καὶ ἐπειδὴ τοὺς χώριζαν ἡ θρησκεῖες τους, ἀπέφευγαν πάντα νὰ μιλοῦν στὸ παιδί τους γιὰ τὸ Θεό, γιὰ νὰ μὴν ἐκδηλωθοῦν διαφωνίες μεταξύ τους.

Ἔτσι ὁ Προύστ ἀγνόησε ἐντελῶς τὸν Θεό. Μὰ αὐτὸ δὲν ἐμπόδισε καθόλου τὴ μητέρα του νὰ τοῦ ἐμπνεύση τὴν ἀποστροφὴ πρὸς τὸ ψέμμα, τὴν τιμιότητα, τὴν ἀγάπη πρὸς τὴν αὐτοθυσία καὶ πρὸ πάντων τὴν ἀπέραντη καλωσύνη της.

Συγχρόνως ἡ μητέρα του τὸν περιέβαλε μὲ κάθε τρυφερότητα καὶ μὲ κάθε γλυκύτητα, γιὰ νὰ γαληνεύη τὶς νευρικὲς κρίσεις ποὺ τοῦ ἔφερνε ἡ ἀρρώστεια του. Μὰ κι' ὁ Προύστ τὴν ἐλάτρευε μ' ἕνα ξεχωριστὸ πάθος. Τοῦ φαινόταν πὼς τὰ γαλάζια Σεραφεὶμ τῶν οὐρανῶν, τὰ ὁποῖα ἤξερε ἀπὸ τὰ παραμύθια τοῦ Ἄντερσεν ποὺ διάβαζε τότε, τὴν εἶχαν διαλέξει γιὰ μητέρα του ἀνάμεσα σ' ὅλες τὶς ἄλλες μητέρες τοῦ κόσμου.

Ἀπὸ τὴν ἡλικία αὐτὴ κιόλας, ὁ Προύστ ἦταν προικισμένος μὲ μιὰ εὐαισθησία ἐξαιρετική, ἡ ὁποία γινόταν ἀκόμα πιὸ χτιπητή, ὅταν ἐσύγκρινε κανεὶς τὴ δύναμι τῶν συναισθημάτων του μὲ τὸ λεπτοκαμωμένο κι' ἀδύνατο κορμί του.

Κάποτε, τὴν ἐποχὴ ἐκείνη, ἕνας θεῖος του ἦταν ἑτοιμοθάνατος. Οἱ γονεῖς τοῦ Προύστ, ποὺ μαθαίνοντας τὴ θλιβερὴ εἴδησι, εἶχε προσβληθεῖ ἀπὸ μιὰ κρίση λυγμῶν καὶ δακρύων, τοῦ ἔλεγαν νὰ πάη νὰ τὸν δῆ. Μὰ αὐτὸς ἐδίσταζε καὶ τοὺς ρώτησε:

— Μὰ ἂν μοῦ πῆ πὼς θὰ πεθάνη, τί νὰ τοῦ ἀπαντήσω ἐγώ;

— Πές του πὼς γελέται καὶ πὼς θὰ ζήση...

— Καὶ ἂν δὲν μπορέσω νὰ βαστηχτῶ καὶ μὲ πάροιν μπροστά του τὰ δάκρυα;

— Ἔκλαψες πολὺ σήμερα κι' ἔτσι δὲν θὰ κλάψης ὅταν θὰ εἶσαι κοντά του.

— Καλά, δὲν θὰ κλάψω!... φώναξε μὲ ἀπελπισία ὁ Προύστ. Μὰ ἔτσι ὁ φτωχός μου θεῖος θὰ νομίση πὼς δὲν τὸν ἀγαπῶ, πὼς δὲν λυπᾶμαι γιὰ τὸ θάνατό του...

Καὶ ξέσπασε σὲ λυγμούς, ἔτσι ποὺ οἱ γονεῖς του ἀναγκάστηκαν νὰ μὴν τὸν ἀφήσουν νὰ πάη στὸν ἑτοιμοθάνατο θεῖο του.

Πρὶν τὸν προσβάλει τὸ ἄσθμα, πήγαινε κάθε καλοκαῖρι μὲ τοὺς γονεῖς του στὸ Ἰλλιέ, ὅπου τοὺς φιλοξενοῦσε κάποιος θεῖος του σὲ μιὰ μεγάλη ἐξοχικὴ ἰδιοκτησία του. Μὰ ὁ ἀέρας τῆς ἐξοχῆς τὸν ἔβλαπτε καὶ γ' αὐτὸ οἱ γιατροὶ συνέστησαν στοὺς γονεῖς του νὰ τὸν πάνε σὲ ἀκρογιαλιά. Τὸν ἐπῆγαν λοιπὸν στὸ Ὀστέϊγ. Ἐκεῖ ὁ μικρὸς Μαρσὲλ περνοῦσε ὅλον του τὸν καιρὸ μὲ τὰ λουλούδια τῶν ἀγρῶν, γιὰ τὰ ὁποῖα ἔννοιωθε ξεχωριστὴ ἀγάπη. Σὲ μερικὰ ἀπ' αὐτὰ μάλιστα ἀφιέρωσε ἀργότερα ὁλόκληρες σελίδες τῶν ἔργων του, περιγράφοντας τὴν ἐντύπωσι ποὺ τοῦ εἶχαν κάνει τότε.

Παρ' ὅλη τὴ λεπτή του ὑγεία, ὅταν τὸ φθινόπωρο ξαναγύρισαν στὸ Παρίσι, οἱ γονεῖς του τὸν ἔγραψαν στὸ λύκειο Κοντορσέ. Μὰ ὁ Προύστ δὲν μποροῦσε νὰ παρακολουθῆ ταχτικὰ τὰ μαθήματά του. Ἡ κρίσεις του τὸν ἀνάγκαζαν ν' ἀπουσιάζη συχνὰ καὶ νὰ μὴ λαβαίνη μέρος σὲ ὅλους τοὺς διαγωνισμοὺς καὶ τὶς ἐξετάσεις. Ὡστόσο, χάρις στὴ μεγάλη του ἀντίληψι, τὴν καταπληκτική του μνήμη καὶ τὴν ἀκούραστη περιέργειά του νὰ τὰ μαθαίνη ὅλα, ἔπαιρνε πολὺ καλοὺς βαθμούς.

Ἀπὸ ὅλα τὰ μαθήματα τοῦ ἄρεσε περισσότερο ἡ ἱστορία. Ἡ μελέτη της τὸν ἔκανε νὰ ξαναγυρίζη στὸ παρελθὸν καὶ ὅλα τὰ μεγάλα της ὀνόματα ἐθάμπωναν τὴν παιδική του ἡλικία. Ἐπίσης τοῦ ἄρεσε πολὺ κι' ἡ φυσικὴ ἱστορία καὶ ξετρελλαινόταν κάθε φορὰ ποὺ ὁ καθηγητής τους ποὺ μιλοῦσε γιὰ σπάνια ἐξωτικὰ ζῶα καὶ φυτά.

Ὅταν ἐσχόλαζε, ὁ Μαρσὲλ πήγαινε στὰ Ἠλύσια Πεδία γιὰ νὰ παίξη. Ἐκεῖ συναντοῦσε τοὺς φίλους του καὶ τοὺς ἔπιανε τὴ συζήτησι, ποὺ τὴν προτιμοῦσε πάντα ἀπ' τὰ παιγνίδια, στὰ ὁποῖα ἦταν λίγο ἀδέξιος.

Ἐξάφνιαζε μάλιστα τοὺς φίλους του μὲ τὴ ζωηρότητα τοῦ πνεύματός του καὶ μὲ τὸν τρόπο ποὺ, παρὰ τὴ νεαρή του ἡλικία, ἐνεβάθυνε στὰ πράγματα καὶ στὶς ἰδέες. Τοὺς ἀπήγγελε ἀπ' ἔξω ποιήματα τοῦ Μαλλαρμέ, ὁ ὁποῖος τοὺς ἦταν ἐντελῶς ἄγνωστος, ἢ τοῦ Μποντλαίρ, γιὰ τὸν ὁποῖο ἔλεγε: «Εἶνε ὑπέροχος! Εἶνε ὑπέροχος!».

Ἐπίσης καὶ τὰ ποιήματα τοῦ Λεκὸντ ντὲ Λὶλ τὸν ἐνθουσίαζαν. Μὰ ἐκεῖνος ποὺ τὸν συγκινοῦσε ξεχωριστά, ἦταν ὁ Ντίκενς. Ἂν καὶ παιδάκι ἀκόμα, εἶχε διαβάσει ὅλα σχεδὸν τὰ ἔργα του καὶ ὅταν μιλοῦσε στοὺς φίλους του γιὰ τὸν θάνατο τῶν ἡρώων του, τοῦ ἀνέβαιναν δάκρυα στὰ μάτια.

Ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς φίλους του, στὰ Ἠλύσια Πεδία πήγαιναν κάθε ἀπόγευμα ἀρκετὰ κορίτσια ἀριστοκρατικῶν οἰκογενειῶν, μὲ τὰ ὁποῖα ἔκανε ἐπίσης συντροφιά. Μερικὲς ἀπ' αὐτὲς μάλιστα ἀποτελοῦσαν τὴν ξεχωριστὴ προτίμησι τοῦ νεαροῦ Μαρσέλ. Γι' αὐτὲς ἐγκατέλειπε τοὺς φίλους του καὶ λησμονοῦσε τὰ μυθιστορήματα, τὰ ποιήματα κι' ὁλόκληρη τὴ φιλολογία.

Πήγαινε κοντά τους κι' ἔννοιωθε τὴν ἀνάγκη νὰ τοὺς ἐμπιστευθῆ ὅλα τὰ μυστικὰ τῆς παιδικῆς ζωῆς που καὶ ὅλες τὶς σκέψεις του. Κοντά τους, ἔννοιωσε γιὰ πρώτη φορὰ στὴν καρδιά του ποὺς χτύπους τῆς ἀγάπης... Δὲν ξέρουμε ποιὰ ἦταν ἡ μικροῦλα ποὺ ἀγάπησε τότε, δειλὰ κι' εὐγενικά, ὁ Προύστ, μὰ ξέρουμε πὼς τὴν ἀποθανάτισε στὸ ἔργο του μὲ τὸ ὄνομα Γιλβέρτη. Ξέρουμε ἐπίσης, ὅτι κάποτε, κατὰ τὰ μέσα τοῦ Δεκεμβρίου, ὁ Προύστ, ἐντελῶς ἔξαφνα, ἐνῶ βρισκόταν μόνος μὲ τὴ «Γιλβέρτη» αὐτή, τῆς ἔπιασε σὲ μιὰ στιγμὴ τὰ χέρια καὶ μὲ δάκρυα στὰ μάτια ἄρχισε νὰ τὴν παρακαλῆ νὰ συνδεθοῦν ἀπὸ τὴν ἐρχομένη πρωτοχρονιὰ μὲ μιὰ φιλία μεγάλη, δυνατή, ἁγνὴ καὶ ἀδιάλυτη...

Ὁ Μαρσὲλ Προύστ.

* * *

Τὸ 1889 ἦταν ὁ χρόνος, ποὺ ἡ στρατιωτικὴ θητεία στὴ Γαλλία ἀπὸ ἐθελουσία ἔγινε ὑποχρεωτική. Ὁ Προύστ ὅμως δὲν περίμενε νὰ προσκληθῆ ἡ ἡλικία του καὶ μολονότι τότε ἦταν μόλις δεκαοχτὼ χρόνων, κατατάχτηκε ἐθελοντὴς στὸ πεζικό. Ἔκανε τὴ θητεία του κανονικὰ καὶ μᾶλλον εὐχάριστα, γιατὶ ἡ πάντοτε λεπτὴ ὑγεία του τὸν γλύτωνε ἀπ' τὶς ἀγγαρεῖες καὶ τὶς μεγάλες πορεῖες. Ἐπίσης κι' οἱ ἀνώτεροί του τὸν προσπάτειαν πάντοτε καὶ τὸν εὐνοοῦσαν.

ΣΤΟ ΠΡΟΣΕΧΕΣ: Ἡ συνέχεια.